

Brugge-de-Dode

Brugge-de-Dode

Georges Rodenbach

Diderot

ISBN: 9789403728926

Oorspronkelijke titel: *Bruges-la-Morte*

© 2026 Wilma Baltus. Alle rechten voorbehouden.

Brugge-de-Dode

I	7
II	13
III	19
IV	27
V	31
VI	37
VII	41
VIII	47
IX	57
X	61
XI	65
XII	73
XIII	81
XIV	83
XV	89

I

De dag liep ten einde en maakte de gangen van het grote, stille huis donkerder, alsof er rouwfloers voor de ramen hing.

Hugues Viane maakte zich klaar om naar buiten te gaan, zoals hij dat elke dag tegen het einde van de middag deed. Zonder bezigheden, alleen, bracht hij de hele dag door in zijn kamer, een ruime kamer op de eerste verdieping, waarvan de ramen uitkeken op de Rozenkranskade, waarlangs zijn huis stond, weerspiegeld in het water.

Hij las wat: tijdschriften, oude boeken; rookte veel; zat bij grijs weer voor het open raam te mijmeren, verloren in zijn herinneringen.

Zo leefde hij nu al vijf jaar, sinds hij zich in Brugge had gevestigd, meteen na de dood van zijn vrouw. Vijf jaar al! En telkens herhaalde hij bij zichzelf: 'Weduwnaar! Weduwnaar zijn! Ik ben de weduwnaar!' Een onherroepelijk en kort woord! Slechts één lettergreep, zonder weerklank. Een enkelvoudig woord, dat treffend degene aanduidt die van zijn wederhelft is losgeraakt.

Voor hem was de scheiding verschrikkelijk geweest: hij had de liefde gekend te midden van luxe, vrije tijd, reizen, steeds nieuwe landen die hun idylle telkens vernieuwden. Niet alleen de rustige verrukking van een voorbeeldig huwelijksleven, maar ook een ongeschonden hartstocht, een aanhoudende koorts, kussen die nauwelijks bedaard waren, de harmonie van twee zielen die op afstand van elkaar en toch verbonden waren, als de evenwijdige kaden van een kanaal dat hun beide weerspiegelingen vermengt.

Tien jaar van dat geluk, nauwelijks gevoeld, zo snel waren ze voorbijgegaan!

Toen was de jonge vrouw gestorven, nog geen dertig jaar oud, slechts enkele weken ziek te bed; al snel lag ze uitgestrekt op het bed van haar laatste dag, zoals hij haar voor altijd zou blijven zien:

verwelkt en wit als de waskaars die haar verlichtte, zij die hij zo mooi had aanbeden, met haar bloemige teint, haar ogen waarvan de pupillen groot en zwart in het parelmoer lagen, en waarvan het donker contrasteerde met haar ambergele haar, haar dat, loshangend, haar hele rug bedekte, lang en golvend. De Maagden van de Vlaamse Primitieven hebben zulke haardossen, neerdalend in kalme rillingen.

Van het neerliggende lichaam had Hugues die volle haarmassa afgeknipt, die in de laatste dagen van haar ziekte tot een lange vlecht was gevlochten. Is dat niet bijna een vorm van mededogen van de dood? Hij verwoest alles, maar laat het haar onaangetast. De ogen, de lippen, alles vervaagt en stort ineen. Zelfs het haar verliest zijn kleur niet. Alleen daarin leeft men voort! En nu, vijf jaar later, was de bewaarde vlecht van de dode nauwelijks verbleekt, ondanks het zout van zoveel tranen.

Die dag beleefde de weduwnaar zijn hele verleden pijnlijker dan anders opnieuw, door dat grijze novemberweer waarin de klokken, zo leek het, stof van klanken in de lucht strooiden, de dode as van de jaren.

Toch besloot hij naar buiten te gaan, niet om daar een of andere verplichte afleiding of een geneesmiddel tegen zijn verdriet te zoeken. Hij wilde niets daarvan proberen. Maar hij hield ervan tegen de avond rond te dwalen en in eenzame kanalen en kerkelijke wijken overeenkomsten te zoeken met zijn rouw.

Toen hij naar de benedenverdieping van zijn huis afdaalde, zag hij dat de deuren die gewoonlijk gesloten bleven, allemaal wijd openstonden aan de grote witte gang.

In de stilte riep hij zijn oude dienstmeid:

‘Barbe!...

Barbe!...’

Meteen verscheen de vrouw in de opening van de eerste deur en, begrijpend waarom haar meester haar had geroepen, zei ze:

‘Meneer, ik moest vandaag de salons doen, want morgen is het een feestdag.’

‘Welke feestdag?’ vroeg Hugues, zichtbaar ontstemd.

‘Hoezo, weet meneer dat niet? Het is het feest van de Opdracht van de Heilige Maagd. Ik moet naar de mis en naar het lof in het Begijnhof. Het is als een zondag. En omdat ik morgen niet kan werken, heb ik vandaag de salons opgeruimd.’

Hugues Viane verborg zijn ongenoegen niet. Ze wist heel goed dat hij bij dat werk aanwezig wilde zijn. In die twee kamers waren te veel kostbaarheden, te veel herinneringen aan Haar en aan vroeger om de dienstmeid er alleen te laten rondgaan. Hij wilde toezicht kunnen houden, haar bewegingen volgen, zich van haar voorzichtigheid vergewissen, erop letten dat ze eerbiedig te werk ging. Wanneer er voor het afstoffen iets moest worden verplaatst, wilde hij zelf dat kostbare snuisterijtje, die voorwerpen van de overledene, een kussen, een scherm dat zij zelf had gemaakt, in handen nemen. Het leek alsof haar vingers nog overal aanwezig waren in dat onaangeroerde interieur, dat altijd hetzelfde was gebleven: sofa's, divans, fauteuils waarin zij had gezeten en die als het ware nog de vorm van haar lichaam bewaarden. De gordijnen behielden voorgoed de plooien die zij erin had gelegd. En bij de spiegels leek men met spons en doek voorzichtig over het heldere oppervlak te moeten strijken, om haar gezicht, dat diep erin lag te slapen, niet uit te wissen. Maar bovenal wilde Hugues de portretten van de arme dode bewaken en tegen iedere stoot beschermen: portretten van haar op verschillende leeftijden, overal verspreid, op de schoorsteenmantel, op bijzettafeltjes, aan de muren; en vooral — een ongeluk daarmee zou zijn hele ziel hebben verbrijzeld — die kostbare, volledig bewaarde haardos, die hij niet in een ladekast of een donker kistje had willen wegsluiten — dat zou zijn geweest alsof hij haar haar in een graf legde! — maar die hij, omdat juist dat haar nog altijd leefde en zijn goud

geen ouderdom kende, liever uitgespreid en zichtbaar liet liggen, als het onsterfelijke deel van zijn liefde.

Om het voortdurend te kunnen zien, daar in de grote salon die nooit veranderde, dat haar dat nog altijd Zij was, had hij het op de voortaan zwijgende piano gelegd, eenvoudigweg uitgestrekt — afgebroken vlecht, gebroken ketting, kabel die uit de schipbreuk was gered! En om het te beschermen tegen aantasting, tegen de vochtige lucht die het had kunnen doen verbleken of het metaal ervan had kunnen oxideren, was hij op het idee gekomen — naïef, als het niet zo ontroerend was geweest — om het onder glas te bewaren, in een doorschijnend schrijn, een kristallen kist waarin de naakte vlecht rustte die hij elke dag ging vereren.

Voor hem, en ook voor de zwijgende dingen die om hem heen leefden, leek die haardos met hun bestaan verbonden en de ziel van het huis te zijn.

Barbe, de oude Vlaamse dienstmeid, wat nors maar toegewijd en zorgvuldig, wist met hoeveel voorzorg die voorwerpen moesten worden behandeld en naderde ze slechts bevend. Ze was niet spraakzaam en had, met haar zwarte jurk en haar muts van witte tule, iets van een slotzuster. Bovendien ging ze vaak naar het Begijnhof om haar enige familielid te bezoeken, zuster Rosalie, die begijn was.

Van die omgang en die vrome gewoonten had ze de stilte overgenomen, het geruisloze glijden van voeten die gewend zijn aan kerkvloeren. En juist daarom, omdat ze geen lawaai of gelach rond zijn verdriet bracht, had Hugues Viane zich sinds zijn komst in Brugge zo goed met haar kunnen vinden. Hij had geen andere dienstmeid gehad en zij was onmisbaar voor hem geworden, ondanks haar onschuldige dwingelandij, haar eigenaardigheden van oude vrijster en vrome vrouw, haar wil om alles op haar eigen manier te doen, zoals ook vandaag weer, nu ze wegens een onbeduidende feestdag de volgende dag buiten zijn medeweten en